

BES stimuleert maximale benutting eigen mest

Koeien & Kansen voert sinds 2015 de BES-pilot uit. De inzichten wegen mee in denkwerk over de toekomst van bedrijfsspecifiek bemesten in Nederland. Een belangrijke waarneming is dat BES de ondernemers stimuleert hun management zo uit te voeren dat de benutting van meststoffen in het bedrijfssysteem zo hoog mogelijk blijft. Dit vertaalt zich naar positieve resultaten.

Opzet

De BES-pilot is opgezet om de landbouwkundige en milieukundige effecten te onderzoeken van bedrijfsspecifieke bemesting. De pilotbedrijven krijgen jaarlijks een bedrijfsspecifieke bemestingsruimte gebaseerd op dezelfde rekensystematiek als de generieke gebruiksnormen voor N en P met dierlijke mest en kunstmest. Met dit verschil dat de gewasopbrengst van N en P nu voor elk afzonderlijk bedrijf wordt bepaald en niet wordt gebaseerd op forfaits. De bedrijfsspecifieke bepaling van de gewasopbrengst is gebaseerd op KringloopWijzer-resultaten van elk bedrijf. Belangrijke uitgangspunten bij de afleiding van de BES-normen zijn fosfaatevenwichts-

bemesting en geen hoger N-bodemoverschot dan bij de generieke situatie.

Managementeffecten

In de BES-pilot was de bedrijfsspecifieke gebruiksnorm voor dierlijke mest op de meeste bedrijven hoger dan generiek. De kunstmestruimte is veelal lager omdat vaak kunstmest-N wordt ingeleverd tegen dierlijke mest-N. Dit geeft een sterke impuls aan de deelnemers om de meststoffen uit dierlijke mest zo goed mogelijk te benutten. Deelnemers durven meer te vertrouwen op het vermogen van de bodem. Diverse deelnemers gebruiken hun kunstmest-N-ruimte in de BES niet volledig. Hoge kunstmestprijzen versterken dit. Omdat

een lage N-benutting in een jaar ten koste gaat van de bemestingsruimte in een volgend jaar, brengen deelnemers N liever niet naar het land als ze verwachten dat deze, bijvoorbeeld door droogte, niet goed wordt teruggewonnen. Ook het verantwoordelijkheidsgevoel voor de grondwaterkwaliteit speelt een rol. Als meer drijfmest-N wordt gebruikt zal overigens, zonder compenserende maatregelen, ook de ammoniakemissie in het veld toenemen. De deelnemers zijn erg gemotiveerd om in te zetten op deze compenserende maatregelen, want extra ammoniakemissie is immers niet toegestaan.

Resultaten

Gemiddeld over de jaren leidde BES tot een

extra fosfaataanvoer van 12 kg per ha t.o.v. de generieke bemestingsnormen. Deze stijging deed zich vooral voor op de kleibedrijven (+23 kg). Hierdoor kwam het fosfaatoverschot dichterbij nul, terwijl dit eerst nog flink negatief was. De toegestane stikstofaanvoer met dierlijke mest volgens de BES-systematiek was gemiddeld 78 kg per ha hoger dan volgens de generieke normen (101 op klei, 49 op veen en 55 op zand). De pilotresultaten duiden niet op noemenswaardige effecten van de BES op waterkwaliteit, op biodiversiteit, op bodemleven en op duurzaamheid van de graszode. Extra aanvoer van organische stof kan zelfs gunstig zijn voor de koolstofvastlegging in de bodem. Een integrale analyse voor de melkvee- en akkerbouwsector samen wijst uit dat de emissie van broeikasgassen iets afneemt met name door een lager kunstmestgebruik.

Tweezijdigheid

Volgens de BES kunnen veehouders met een hoge gewasopbrengst meer ruimte krijgen voor gebruik van dierlijke mest. Maar zij met een lage gewasopbrengst juist minder. Dit noemen we tweezijdigheid. Bij een 100% sectorbrede toepassing houdt dit elkaar in evenwicht. Echter, ondernemers die met BES minder dierlijke mest mogen gebruiken dan generiek, kiezen hier in het algemeen niet voor; want het was immers een keuze in de pilot. Dit suggereert dat die tweezijdigheid bij een sectorbrede toepassing niet zomaar bereikt zal worden. Hiervoor zijn echter verschillende oplossingen denkbaar. Het zou goed zijn om deze uit te werken.

Hoge gewasopbrengsten op kleigrond hebben ook een hoge N- en P-onttrekking en mogen daarom meer mest krijgen.

Koos Verloop, Jouke Oenema, Wim van Dijk,
Gerjan Hilhorst en Colin Dekker